రాయబారి

రచయిత:

కొడవటిగంటి కుటుంబరావు.

'ప్రకాశం?' అని మెల్లిగా కేక. తరవాత సంకోచిస్తూ చేసిన తలుపుచప్పుడు.

భోంచేస్తూ మాణిక్యంతో సరసాలాడుతున్న ప్రకాశానికిగాని, భోజనం పెడుతూ ప్రకాశంతో సరసాలాడుతున్న మాణిక్యానికిగాని ఆకేకా తలుపు చప్పుడూ వినిపించలేదు.

ఒక్క పావునిమిషం ఉండి మళ్ళీ, 'ప్రకాశం!' ఈసారి కాస్తగట్టిగా. కాస్తగట్టిగానే తలుపు చప్పుడుకూడా.

'ఉండు! ఉండు! ఎవరో తలుపుతట్టుతున్నట్టు న్నారు' అన్నాడు ప్రకాశం ఆలకిస్తూ.

'మీరే మాట్లాడుతూ నన్ను వుండమంటారేమిటి? ఇది మరీబాగుంది! ఓహో!—'

'అబ్బ! నీకు సరసానిక్కూడా వేళాపాళాలేదు- అదుగో ఎవరో తలుపు తట్టుతున్నారు!'

'అవును! అందుకనే భోజనంముందు కూర్చుని ప్రారంభించాను సరసం!'

ప్రకాశం? ప్రకాశం!' గట్టిగా తలుపు చప్పుడు.

'ఎవరింట్లో?'

'ఎవరో వచ్చారు. వెళ్లు. తలుపుతీసి, అట్లా గదిలో కూర్చోబెట్టి, పేరేమిటో కనుక్కురా!'

'నేను వెళ్ళనమ్మా! నాకోసం వచ్చారని చెప్తారు తరవాత!'

ప్రకాశం సంతోషంతో ఇకిలిస్తూ, 'ఇప్పుడు నువుమాత్రం ఏంచేస్తున్నావేం, చెప్పక? నా పేరు పెట్టి పిలుస్తుంటే నీకోసం వచ్చారనటానికి నాకు మతిలేదనుకున్నావా?...పో, పో! వెళ్ళి తలుపు తీసిరా!' అన్నాడు.

మాణిక్యం అయిన ఆలిశ్యంయావత్తూ కప్పెట్టేసేటంచుకల్లే పరిగెత్తుకుంటూవచ్చి గడియతీసి తలుపులు తెరిచి, చప్పున భయపడ్డదానల్లే ఒక్కఅడుగు వెనక్కువేసింది. ఆమె మొహంమీది చిరునవ్వు తుడిచివేసినట్టు మాయం అయింది. తలుపు తియ్యటంతో తన పని పూర్తిఅయినట్టు మాణిక్యం వెనక్కుతిరిగి నాలుగడుగులు వేసి వచ్చిన మనిషిని కనీసం కూర్చోనన్నాపెట్టాలని జ్ఞాపకంవచ్చి, 'అట్లాగదిలో కూర్చోండి. భోంచేస్తున్నారు. వస్తారు!' అని ఎట్లాగో లోపలపడ్డది.

'ఎవరావచ్చింది?' అన్నాడు ప్రకాశం మాణిక్యం వాలకంచూసి ఆశ్చర్యపోతూ.

మైళ్లు పరుగెత్తివచ్చినదానల్లే శ్వాస ఆడకుండా మాణిక్యం 'ఏమో, నేను అడగటం మరచిపోయినాను!' అన్నది.

'దయ్యం చూసినదానల్లే అట్లాఅయినావేమిటి? ...ఎల్లా వున్నాడు?'

'ఏమో, పొడుగ్గా సన్నగా వున్నట్టున్నారు. నేను సరిగా చూడలేదు. నాకెందుకో ఆయన్ను చూడగానే భయంవేసింది!' అన్నది మాణిక్యం, తన భయం తలుచుకొని చిరునవ్వు నవ్వుతూ.

'కళ్ళజోడుందా?'

'ఏమో!'

'బట్టకట్టుకున్నాడా?'

'ఏమో!'

'కోటు-'

'ఏమో! అబ్బ! నేను సరిగాచూడలేదండీ!'

'కళ్లు మూసుకున్నావా ఏమిటి? లేక అంత తేరి పారచూడరాని విగ్రహమా?'

'అబ్బ! మెల్లిగామాట్లాడండి! అవతల ఆయనకు వినపడుతుంది!'

'పిచ్చిమొద్దూ! వెళ్ళి పేరడిగిరా!'

'నేను పోను!'

అయిపోవస్తున్న భోజనం త్వరగా పూర్తి చేసి ప్రకాశం ఆదరాబాదరా చెయ్యి కంచంలో నే కడుక్కొని అవతలికి వెళ్లాడు. తరవాత కొన్నేపటికి మాణిక్యానికి ప్రకాశం 'ఓరి గంగాధరం! నువ్వే నుట్రా? మామణిని బాగా బెదరగొట్నావే?' అనటం వినిపించింది. ఆగంగాధరం ఎవరో ప్రకాశం కోసరం ఎందుకువచ్చాడో గ్రహించటానికి వారి సంభాషణ విందామని మాణిక్యం ప్రయత్నంచేసింది కాని లాభం లేకపోయింది. ఎంతమెల్లిగా మాటలాడినా ప్రకాశంగొంతు వినిపిస్తున్నది కాని, ఆ గంగాధరం గొంతు బొత్తిగా వినిపించనేలేదు. ఆయన అసలు మాటలాడుతున్న అలికిడైనా లేదు. మాణిక్యం విసిగి భోజనానికి కూర్చున్నది.

'ఏమిట్రా, విశేషాలూ? ఏదో మహాత్కార్యం భుజానపెట్టుకుని వచ్చినవాడల్లే కనిపిస్తున్నావే!' అన్నాడు ప్రకాశం.

'ఏం మహాత్కార్యంలే!......నీభార్యతరఫున రాయబారిగా వచ్చాను. ఈరాయభారానికి నిజంగా నేను తగినవాణ్ణికాదు. ఎందుకంటే మీయిద్దరికీ ఎందుకు చెడ్డదో నే నెరగను. తరవాత, రావటానికి నేను నీభార్యకు పినతల్లికొడుకును అయినప్పటికీ మనిద్దరమూ చిన్నప్పటినించీ స్నేహితులం. మూడోవిశేషం ఏమిటంటే నీభార్య వుత్త వెకిలి మనిషిఅనీ, అది ఎటువంటి భర్తనూ సంతోషపెట్టగల తెలివితేటలు లేనిదనీ తెలుసు నాకు. నాకు నీమీదే పక్షపాతం. ఇదంతా మా సుందరంతో స్పష్టంగా చెప్పాను అయినా అది నన్నే వెళ్ళమన్నది.

'ఇక అది నీతో అనమన్నదేమిటంటే—పొరపాటు తనదేననీ, అజ్ఞానంగా తను ప్రవర్తించిన మాట నిజమేననీ ఒప్పుకుంటే తనను మళ్ళా ఏలుతావేమో కనుక్కోమన్నది.

'ఒలికిపోయిన పాలు-'

'పొరపాటు తనదేనని గ్రహించిందనికాదుసుమా! అట్లా తను అంటే నువు దాన్ని చేపట్టుతావా అని. ఇందులో కొస్త తిరుగుడున్నది. నువు తనదగ్గిరికి తిరిగివచ్చే షరతులమీద అంటుందన్నమాట, తప్పు తనదేనని!...ఈరాయబారం నేను సరిగా జరపటం లేదేమో! కాని అందుకు నే నేమీ పశ్చాత్తాపపడను. ఏమంటే మాసుందరి ధోరణి వుందే నాకు చెడ్డచిరాకు తెప్పించింది. నేను దానితో అన్నట్టే నీవిషయమై పక్షపాతంవహించి మాటలాడుతున్నాను. నేను తిరిగి వెళ్ళి దానితో చెబుతాను కూడానూ సంధిపొసగకుండా రాయబారం చేశానని! నాకేం భయమా?'

ప్రకాశం నవ్వాడు.

'దాందుంపతెగిరిలే! అవిషయంపోనీ! ఎక్కడైనా విరిగినమనస్సు అతకటం ఉందా? నేనూ మణీ చాలా సుఖంగాకాలక్షేపం చేస్తున్నాం. మణి ఇంటర్మీడియేట్ వరకూ చదువుకుందని నేను నావుత్తరంలో రాశానుకాదూ? ఈజన్మకు నాకదేభార్యా, నేనే దానికి భర్తనూ! ఇప్పుడు తిరిగి నాభార్యదగ్గిరికి వెళ్లినా దాంతో ఏంమాటాడాలోకూడా తెలీదు, ఒట్టూ!'

గంగాధరం తను వచ్చినపని అయిపోయినట్టు దిక్కులుచూడటం మొదలుపెటాడు. ఇతంలో ఏదో జ్ఞాపకమొచ్చినట్టు, 'అన్నట్టు మీనాన్నమాత్రం చాలా ఖేదిస్తున్నాడురా! ఆయనకెన్నోరకాల బోధించాను, కాని వెళ్లతోకూడా పోతుకునిపోయిన అభిప్రాయాలు ఇట్టే పీకివెయ్యాలంటే సాధ్యమాతుందా? చివరకు నావిషయంకూడా చెప్పాను. మనస్సు కలవని భార్యతో కాపరం చెయ్యటం ఏమిటో నాకు తెలుసు నన్నాను. నేను వస్తుతహా కఠినహృదయుణ్ణి కాకపోయినప్పటికీ నాభార్య చచ్చిపోవటం నాకు చాలా తెరిపి అయినట్టయిందనీ, మళ్ళీ

పెళ్ళి అనేమాట తలపెట్టటానికైనా నాకు దమ్ము లేకుండాపోయి నేను పూర్తిగా స్త్రీవిముఖుణ్ణికూడా అయినాననీ అన్నాను.....లోకం, తోంభై అనుకుంటుంది. వాటికి లక్ష్యపెట్టి మనసుఖం పాడుచేసుకోవటంకంటె పొరపాటులేదు. నువు నిజంగా సుఖపడుతున్నానంటున్నావు కనక—' అన్నాడు.

'సుఖం ఏమిటి? నాకు రవ్వంతయినా చీకూ చింతా లేదనుకో. స్వర్గంలో వున్నట్టుంది.'

'కనక నీపద్ధతులేమీ మార్చుకోకు—ఇంకొకరికోసం. నిజం ఆలోచిస్తే మనకోసం మారేవారెవరూ లేరు ఈ ప్రపంచంలో. నీ సొంతభార్యేఏంచేసింది చెపుదూ! నీకోసం చిన్నమెత్తయినా మారిందా?'

'ఎబ్బే!'

'అంతే మరి!'

గంగాధరాన్ని చూస్తే ప్రకాశానికి మొదటినించీ ప్రేమే. కాని ప్రకాశం ఆక్షణంలో గంగాధరాన్ని ఎన్నడూ ప్రేమించలేనంత ప్రేమించాడు. మరొకడైతే తప్పక తన పినతల్లికుమార్తెవైపే పలుకును, ఇవతలవాడు ఎంత బాల్యస్నేహితుడైనాసరే! గంగాధరం నిజంగా చాలాయోగ్యుడు. నిజం గ్రహించగలవాడున్నూ!

'ఇక నేను వెళ్లివస్తానురా, ప్రకాశం. నాపని అయిపోయింది. నీభార్యతో ఏంచెప్పమన్నావు?'

'నా జన్మకు కాస్తసుఖపడటమనేది నేర్చుకునేటప్పటికి దానికి అడ్డం తలుగుదామని చూస్తున్నావా? అని అన్నాననిచెప్పు!...నువు వెళ్లుదువుగాని లేరా! ఒకరోజుండి పోరాదూ?'

'కామురా! వెళ్లాలి. ధాన్యమూ అదీ అమ్మించలేదు. కాస్తపొలమూ పుట్రా చూసుకోవాలి. రైతులను కూడామార్చాలి. ఇప్పుడు చేస్తున్నవాళ్లు మరీ పేచీఖోరులుగావున్నారు. మా నాన్నేమో తనచేతిమీదగాకొన్నపొలం తనచేతిమీదిగానే అమ్మలేక చూస్తూ చూస్తూ, అప్పు బోలెడంత పెరగనిచ్చాడు. రెండెకరాలు బేరంకూడా పెట్టిరావాలి మానాన్న పోగానే చెయ్యవలిసింది, పడలేదు. ఈ యేడైనా...నీయోగక్షేమం రాస్తూవుండు. బడికి వేళ అవుతున్నది. వస్తానురా, ప్రకాశం!' అని గంగాధరం లేచాడు.

'సరే, మంచిది! ...నిన్ను చూడటంనాకెంతో సంతోషంగా వుందిరా, ప్రాణం లేచివచ్చిందన్న మాట!'

మాణిక్యం భోంచేసి వచ్చేటప్పటికి గంగాధరం వెళ్లిపోయినాడు. ఆమె కేమాత్రమో ఆశాభంగమయింది!

ప్రకాశం పెట్టిన రెండునెలలసెలవూ అయిపోవస్తున్నది మాణిక్యాన్ని తనవూరు ఎట్లాగా తీసుకుపోవటం, ఏంచెయ్యటమా అని అతను మథనపడుతూండగానే శుభవార్త వచ్చింది తన వుద్యోగం ఊడిందనీ, తనస్తానే పనిచేస్తున్న అతన్ని ఆఖాళీలో ఖాయపరిచారనీ.

ఆమాట వినగానే మాణిక్యం దిగులుపడ్డది.

'ఆవుద్యోగం నాకు మా పినమామగారిప్పించాడు. తీసివేయించటం కూడా ఆయన కట్టుకున్న పుణ్యమే అయివుంటుంది. పోనీలే, పీడ విరగడఅయిపోయింది. మానాన్న నడిగిడబ్బు తెప్పించుకుంటాను,' అన్నాడు ప్రకాశం.

అతను తండ్రికిరాసిన వుత్తరానికి మూడోనాడే సమాధానం వచ్చింది.

'నువు చేసినపనికి తల ఎత్తుకుని తిరగలేక చస్తున్నాను. నిన్నూ నీబోగందాన్నీ డబ్బుకూడాఇచ్చి పోషించమంటావా? ఇంకా పెళ్ళికావలసిన చెల్లెళ్లు ఇద్దరున్నారు నీకు, నేను నీకుఎంతడబ్బు పంపగలననుకున్నావు? వాళ్ళిద్దరి పెళ్ళిళ్లుకూడా వదిలేసి నీభాగం ఎంతవస్తుందో అంతా నువు పంచుకోవటానికినాకు ఎటువంటి అభ్యంతరమున్నూ లేదు,' అని తండ్రి సమాధానం రాశాడు.

'ఆముసలి ప్రాణాన్ని ఎందుకు కష్టపెడతారు? మా అమ్మ దాచిపెట్టి నాకిచ్చినడబ్బు ఎనభైరూపాయలింకా నాదగ్గిరే వున్నై. అవి ఖర్చుపెట్టుతూ వుందాం. ఈలోపల మీరుమళ్లీ ఏదైనా వుద్యోగం చూడండి!' అన్నది మాణిక్యం.

ఆడబ్బు నెలాపదిహేనురోజుల్లో అయిపోయింది. ప్రకాశానికి వుద్యోగం దొరకలేదు. అసలు అతను ప్రయత్నమే చెయ్యలేదు.

'పిచ్చిదానా, చేసినా వుద్యోగం దొరికేదికాదు. నామాట నమ్ము. ఈరోజుల్లో వుద్యోగమంటే మాటలా!' అన్నాడతను.

మాణిక్యానికేమో కాస్తకష్టం వేసింది. ప్రకాశం అశ్రద్ధ ఆమెకు రుచించలేదు. కాని ఆవిషయమై మాణిక్యంచూసీ చూడనట్టు ఊరుకున్నది. పాపం ఆ ఎనభైరూపాయలూ సంవత్సరంనించీ ఎంతోభద్రంగా దాచిపెట్టింది. ప్రకాశంవాటిని గవ్వలల్లే మార్చి, అది మాణిక్యం ప్రాణపదంగా దాచుకున్న డబ్బని ఒక్కరవ్వయినా ఆలోచనలేకుండా, గోల్డుఫ్లేకుసిగిరెట్లకిందా, జట్కాబళ్లకిందా, సినమాలకిందా ఖర్చుపెట్టేశాడు.

తనమనస్సు చివుక్కుమనటం ఎందుకో మాణిక్యం అర్థంచేసుకోలేకపోయింది. ప్రకాశం తమయిద్దరికిందా దాహాపురెండువందలు ఖర్చుపెట్టాడు. తన ఎనభైరూపాయలు ఖర్చయితేఏం? తనమనసులో ఏకోశానో నీచత్వంవున్నదనుకుని మాణిక్యం సిగ్గుపడ్డది.

'ఒక్కపని చేస్తాను!' అన్నాడు ప్రకాశం. 'గంగాధరానికి రాస్తాను. నేనేదైనా ఏర్పాటు చేసుకునేదాకా వాడుమనకు కావలిసింది ఇస్తాడు!'

ఆనాడే ప్రకాశం గంగాధరానికి ఒక కవరు రాసి పడేశాడు. అతనిదగ్గిర్నించికూడా మూడోనాటికే సమాధానంవచ్చింది.

'రేపు సోమవారంనాడు నీపేర నూరురూపాయలు యిన్సూరుచేస్తూన్నాను. నువు ఇబ్బందిలో వున్నావని తెలిసినాకు చాలా కష్టంగా వుంది. రోజులు మనవికానప్పుడు అంతా విరోధు లవుతారు—భగవంతుడుకూడా. ఈ డబ్బుజాగ్రత్తగా వాడుకుంటే హీనంగా రెండు నెలలవరకూ సరిపోతుంది' అని రాశాడు గంగాధరం.

మర్నాడు వందరూపాయలూ వచ్చినై. ప్రకాశం వుత్సాహానికి మేరలేదు.

'పిల్లా! ముందు ఒక గోల్డుఫ్లేకుపెట్టె తెప్పించు!... అదుగో, ఆబత్తాయికాయలు పిలు. రెండు డజన్లు పుచ్చుకుందాం!'

మాణిక్యానికి ప్రకాశం ప్రవర్తన వెగటుగా తోచింది. ఈసారి అతన్ని నిరసించటానికి తన నైచ్యంతో ఏమీ సంబంధంలేదు. ఆడబ్బు తనది కాదు. ఇంకొకరిడబ్బు ఖర్చుపెట్టేటప్పుడు 'ఈడబ్బు మనదికాదే!' అని కొంచెం వుండకూడదా? పాపం, ఆయన, ఆగంగాధరంగారు దేవుడల్లే సమయానికి అడ్డుపడ్డాడు కనక సరిపోయింది! లేకపోతే ఏపూట పస్తుపడుకోవలసివచ్చేదో!

మూడుసార్లుగా మూడువందలు పంపాడు గంగాధరం.

ప్రకాశానికి వుద్యోగం లభించనేలేదు—దానంతట అది!

గంగాధరానికి మళ్ళీడబ్బుకోసం రాయవలిసి వస్తుందా ఏమిటి అని ప్రకాశం భయపడుతుండగా గంగాంధరందగ్గిర్నించి అందరిగుండెలూ నీరుచెయ్యజాలిన వుత్తరం వచ్చింది.

'ప్రకాశం—నా అజాగ్రత్త నా కొంప నిలువునాతీసేసింది. అకస్మాత్తుగా పొలాలధరలు పడిపోయినై. ఈ రోజున నాఆస్తికీ అప్పుకూ సరిపోతుంది. ఏనాడు నాకీముప్ఫైఅయిదురూపాయల వుద్యోగమూ ఊడిందో ఆనాడు నేను చిల్లిగవ్వకుమారను.

పాపం, నామీద ఇంతకాలమూఆధారపడి, వేరే దిక్కులేకుండావున్న మీరు ఏమవుతారు?—గంగాధరం'

ఆ వుత్తరం చదివి మాణిక్యం దుఃఖం ఆపుకోలేకపోయింది. తనకోసరంకాదు, ప్రకాశంకోసరమూ కాదు, ఆగంగాధరం కోసరం ఆమె హృదయం ద్రవించడం మొదలుపెట్టింది. ఆ సమయానికి ప్రకాశం ఇంట్లోలేడుకనక సరిపోయింది. పోతే తనదుఃఖం అర్థమయ్యేదికాదు. ఆ అర్థంవిప్పిచెప్పటం ఆమెకు

చాతనయ్యేదీకాదు!

ఈ అమాయకుణ్ణి చూసి తను ఎట్లా దడుచుకుంది! అతని మొహమైనా తను స్పష్టంగా చూడలేదు.

గంగాధరం రాసిన వుత్తరం చూసికూడా ప్రకాశం డబ్బుకోసరం-ఒక్కపాతికకోసరం, కనీసం పదిహేనుకోసరం-వుత్తరం రాశాడు! అందులో ఒక బొంకుకూడా బొంకాడు, తనకు వుద్యోగం అయే లక్షణాలు కనిపిస్తున్నవని. ఆ వుత్తరంమాణిక్యం బలవంతాన చదివింది. ‘ఇది నిజంగా పోస్టులో వేస్తారా?’ అన్నది మాణిక్యం.

వారి జన్మల్లో మొదటిసారీ చివరసారీ ఆఉత్తరం గురించి కొస్తతీవ్రంగానే ఆ యిద్దరూ పోట్లాడుకున్నారు. అతను దాన్ని పోస్టులోవెయ్యటానికి వెళ్ళగానే ప్రకాశంపేర ఒక ఉత్తరంవచ్చింది. దాని మీది నల్లమరకలు మాణిక్యానికి అర్థంకాలేదు.

పోస్టాఫీసునుంచి తిరిగివచ్చి ప్రకాశం ఆవుత్తరం చించి చూసుకున్నాడు. కొంత చదివి అతను నిట్టూర్పువిడవటం మాణిక్యం గమనించింది. సాంతంగా చదివినతరవాత అతని కళ్ళలోకి ఒకవిధమైన వెలుతురూ తీర్మానమూ రావటంకూడా గమనించింది.

ఆ ఉత్తరంతెచ్చిన అశుభవార్త ఇదీ.

‘మా అన్నయ్య నిన్నరాత్రి అకస్మాత్తుగా చనిపోయినాడు. చెట్టంత కొడుకుపోతే మా అమ్మా నాన్నా దుఃఖం పట్టలేకుండా ఉన్నారు. వాళ్లుఏడుస్తుంటే మేము చూడలేకుండా వున్నాము. వున్న ఒక కూతురూ ఇట్లాకావటం. ఒక కొడుకూ అట్లాకావటం ఇంతకూ వాళ్ళరోజులు మంచివికావు. మీరు నన్ను క్షమించినా క్షమించకపోయినా నేను మీవిషయంలో ఎంత బుద్ధిలేకుండా ప్రవర్తించానో తెలుసుకున్నాను. నావిషయం అట్లాఉండగా మా అమ్మా నాన్నలకు అల్లుడైనా కొడుకైనా ఇక మీరేకనక వాళ్ళయందైనా కరుణించి మీరు ఈ ఉత్తరం అందినవెంటనే రావలిసింది—సుందరి.’

మొదట్లో ప్రకాశం తనతండ్రిని గురించిన విషవార్త ఏమైనా ఉత్తరంలో ఉందేమోనని గాభరా పడిపోయినాడు. ఆసంశయం వెంటనే తీరిపోయింది. మిగతా ఉత్తరంలో తనకు శుభవార్తే. భార్య చిట్టచివరకు తనతప్పు ఒప్పుకోవలసినతీరుగా ఒప్పుకున్నది తన బావమరిది పోవటాన్నుంచి తను పదిహేనెకరాల సుక్షేత్రమైన యీనాం మాగాణీభూమికి హక్కుదారవుతాడు. ఇక తను ఉద్యోగం చూడవలసిన పీడకూడా వుండదు.

కాకపోతే మాణిక్యం విషయం! తీరికగా మాణిక్యంవిషయం ఏదో చెయ్యాలి. బహుశా మాణిక్యాన్ని తను వదలుకోవలిసి వస్తుందేమో! మళ్లా గౌరవనీయమైన సంఘంలోపడితే ఈతగలాటం తనకు ఎట్లా వీలవుతుంది? అయితే మంచిదే. కాకపోతే తను మాణిక్యాన్ని వదులుకోవలసి వస్తుంది !

‘మా బావమరిది పోయినాడు. నేను అర్జంటుగా వెళ్ళాలి. నువు ఒక్కతెవూ ఉండలేవా? ఈపది రోజులూ రావటానికి వీలుపడదేమో!’

‘పాపం వెళ్ళిరండి!’ అన్నది మాణిక్యం, అతనిమీద తనకు అంతకుపూర్వమే కలిగిన కోపం యావత్తూ మరిచిపోయి.

ప్రకాశం వెళ్ళి ఇరవైరోజులు కావస్తున్నది. అతనిదగ్గిరనించి ఉత్తరంలేదు. అతను అసలె లేడు.

తన్ను ప్రకాశం వంచించాడనకోలేకపోయింది మాణిక్యం, ఒక చెంప తన అంతరాత్మ నొక్కి చెప్పుతున్నా. ఆ ఆలోచన హృదయంలో పదే పదే తట్టుతుంటే, ‘నేనింత నీచురాలనయి పోతున్నానేమిటి?’ అనుకున్నది.

ఆమె కప్పుడే ప్రకాశం వెళ్ళి ఒకయుగం అయినట్టున్నది. ఇంటిముందుగా ఏబండివెళ్ళినా, గడపముందు యేమాత్రం అలికిడి అయినా ఆమె చెవులు రిక్కించి వినేది. వీధిలో ఎవరు ఎవరివాకిలి తట్టినా ప్రకాశంవచ్చి తనవాకిలి తట్టినట్టే అయేది. ఆమెకు తిండిమీదకూడా ధ్యాసలేకుండా పోయింది. ఒకపూట వండుకుంటే ఒకపూట వండుకోక అశ్రద్ధగా ఉండటం మొదలుపెట్టింది.

ఒకసారి నిజంగా ఎవరో తలుపుతటారు. ఎంతో

అనురాధతో వెళ్ళి తలుపుతీసింది. ఇంటాయన అద్దె అడగటానికి వచ్చాడు. తాత్కాలికంగా వచ్చిన ప్రాణం కాస్తా నశించిపోయింది. ఆమె అప్పటికి భోం చేసి అరవై గడియలైంది—అదికూడా ఏంవేసుకుని తిన్నదో!

'వారు ఊళ్ళోలేరు. రాగానే ఇస్తారు!' అని చెప్పి ఇంటాయన్ను పంపేసి మాణిక్యం వంటచేసేటందుక్కూడా సత్తువలేక మంచంమీద ఒరిగింది.

సహం వళ్లు తెలిసీ సహం తెలియకుండా ఆమం చంమీద అట్లా పడుకుని, 'ఇదంతా నాకు అకడి మీదప్రేమే?' అని ప్రశ్నించుకుని తనలోతను నవ్వుకుంది. ఆతరవాత ఆమెకు స్పృహ తప్పింది.

ఎవరో తన మంచందగ్గిర నిలబడ్డారు...లోపలికి ఎట్లావచ్చారో!...కళ్లుతెరిచి చూసేటందుక్కూడా ఓపికలేదు. మళ్ళీ మైకం వచ్చేసింది.

అకస్మాత్తుగా తన శరీరంలో జీవం ప్రవేశించినట్టయింది. కళ్లుతెరిచి చూడగలిగింది. ఆగంగాధరం! అతని చేతులో మంచినీళ్ళ గ్లాసుంది. ఆమె అప్రయత్నంగా నోరుతెరిచింది. అతను మరికాసిని నీళ్లు ఆమె నోట్లో పోశాడు. ఎండిపోయిన ఆమె గొంతు కా నీళ్లు అమృతంమాదిరిగా తగిలినై.

'బయటివాకిలి దగ్గిరగా వేసిఉంది. నువ్వింటుల ఒళ్లుతెలియకుండా పడిఉన్నావు. ఏదో ప్రమాదం జరిగిం దనుకున్నాను.'

'ఇట్లా ఉంటుందా ఈయనగొంతు!' అనుకుంది మాణిక్యం అసందర్భంగా.

'వంటఇంట్లో ఎక్కడివక్కడ పారేసి ఉన్నై ...నువు వంటచేసుకుని ఎన్నిరోజులైందీ?'

'ఏమో, జ్ఞాపకంలేదు.'

'తిండిలేక శోషించింది...ఎందుకట్లచేశావు?'

'పొగరు! బద్ధకం!' ఆరెంటికీ చాలా దగ్గరబాంధవ్యమల్లే!

'నేను ఆవంటిల్లు కాస్తబాగుచేసి వంటచేస్తాను.'

'మీరా?'

'అవును. నేనే వంటచేసుకొంటాను. నాకు చేసి పెట్టేవాళ్ళెవరూ లేరు. హోటలుతిండి నాకు సరిపడదు.'

ఆమె మళ్ళీ కళ్ళు మూసుకున్నది. చక్కటి నిద్ర పట్టింది.

అతను మళ్ళీవచ్చేటప్పటికి ఆమె గాఢనిద్రలో ఉంది. ఆమెను ఎట్లులేపాలో అతనికి తెలియలేదు. 'ఇదుగో!' అని చూశాడు కాని లాభంలేకపోయింది. పైగా చచ్చిపోయిన తనభార్య జ్ఞాపకం వచ్చింది. ఇక పేరుపెట్టి పిలవక తప్పిందికాదు.

'మాణిక్యం?'

పిలుపు అనలేదు.

కొంచెం గట్టిగా 'మాణిక్యం!'

మాణిక్యం కళ్లు తెరిచి బలహీనంగా నవ్వి 'అంతపొడుగున నన్నెవ్వరూ పిలవరు! మణి అనండి చాలు' అన్నది.

'ఇదుగో ఇవి తినుముందు. తిని కాసిని నీళ్ళు తాగు. ఒక్కసారిగా భోంచేస్తే విషమిస్తుందేమో.'

'ఏమిటవి?'

'ఏదో తీపిసరుకు, హోటలునించి తెచ్చాను.'

'ఎందుకు పడుతున్నారండీ ఈఅవస్థఅంతానూ.'

'ఎట్లామరి?'

మాణిక్యాన్ని గంగాధరం మంచంలోలేపి కూర్చోబెట్టవలసివచ్చింది. అతను తెచ్చిన పదార్థాలు తిని కాసిని మంచినీళ్లు తాగి మాణిక్యం 'ఇక నేనేమీ తినలేను. నాకు వంటచెయ్యకండి' అన్నది.

'వంట అయిపోయింది. సయించినంత తిను. నీయిష్టంవచ్చినప్పుడేకానీ' అన్నాడు గంగాధరం.

'చీకటిపడ్డట్టుంది. కొంచెం లాంతరు వెలిగించండి.' అతను లాంతరు వెలిగించాడు.

'మీరు భోంచెయ్యండి.'

'అప్పుడే తొందరలేదు. నీకుకూడా ఆకలికానీ.'

'అమ్మో! నాకిక తిండివద్దు. నేను తోడుకూర్చుంటాను. మీరు భోంచెయ్యండి.'

'నేను భోంచేస్తానులే. నువు తోడక్కర్లేదు. అప్పుడే నువు లేచి నిలబడగలవా?'

'ఓ' అంటూ మాణిక్యం లేచి నిలబడబోయి తూలి సమయానికి అతను అందించిన చెయ్యి పట్టుకుంది. 'సత్తువ మెల్లిగా వస్తున్నది.' అన్నది నిబ్బరంగా నడవాలని ప్రయత్నంచేస్తూ.

'అట్లా కాసేపు కుర్చీలో కూర్చో. నేను భోంచేసి వస్తానుపోనీ' అంటూ అతను ఆమెను ఒక ఈజీచెయిరులో కూర్చోబెట్టి తను ఒంటరిగా భోజనం చెయ్యబోయినాడు. కాని ఆమె అతని భోజనం పూర్తికాక పూర్వమే వంటఇంట్లోకి వచ్చింది.

'పోనీ నేనుకూడా కాస్త రుచిచూస్తాను మీ వంట,' అన్నది మాణిక్యం.

కాని ఆమెకు తిండి లోపలికిపోలేదు. ఇద్దరూ ఒక్కసారే భోజనం పూర్తిచేశారు.

'అవన్నీ అట్లా ఉంచండి. రేపు నేను బాగుచేస్తాను,' అని ఆమె అతన్ని నిర్బంధించింది.

ఇద్దరూ ఇవతలికివచ్చి చెరొక కుర్చీలోను కూర్చున్నారు. పడకకుర్చీలో తను కూర్చోవనని మాణిక్యం మొండితనం చేసింది. అతనే దానిలో కూర్చున్నాడు.

ఇద్దరూ అయిదునిమిషాలు అట్లా మౌనంగా కూర్చున్నారు.

'నేను వచ్చి నాలుగైదు గంటలయినట్టుంది. నేను మోసుకొచ్చిన వార్త ఇంకా బయటపెట్టలేదు. నువ్వూ అడగలేదు ప్రకాశంసంగతి,' అన్నాడు గంగాధరం.

'శుభవార్తఅయితే మీరప్పుడే చెప్పేవారు. కాదేమోననే అడగకుండా ఊరుకున్నాను. ఎప్పుడైనా వినవలిసిందే! చెప్పండి,' అన్నది మాణిక్యం.

'ఈ ప్రకాశం నాకర్థంకావటంలేదు!' అన్నాడు గంగాధరం తనలోతను మాటలాడుకుంటున్నవాడల్లే. 'నేనువాణ్ణి బాగా ఎరుగుదుననుకున్నాను...ఎవరో అన్నట్టు, మనం ఎంతబాగా ఎరిగినమనిషిఅయినా ఆడదాని దగ్గిరికి వచ్చేటప్పటికి ఎట్లు ప్రవర్తించుతాడో చెప్పలేమన్నది నిజమేనేమో!...వాడికీ భార్యకూ చెడ్డది. తన తప్పేనని ఆ భార్యకూడా ఒప్పుకున్నది. తీరా విచారిస్తే ఏమీలేదూ! వట్టి చిన్నతనపుతగూ. తండ్రి నడిగి వెయ్యిరూపాయలు తనకిప్పించమన్నాడుట ప్రకాశం తన భార్యను. అదివరకు కట్నంరూపంగా తీసుకున్నది చాలదా అన్నదిట భార్య. ఆ భార్యను వదిలిపెట్టేశాడు! ఇప్పుడు మళ్ళీ నీ విషయంలో...అయితే మీ యిద్దరికీ మనస్సులు కలవలేదన్నాడు. నిజమా?'

ఈ మాటలన్నీ తలవంచుకుని వింటున్న మాణిక్యం తలయెత్తి, 'నాకు తెలిసినంతవరకు ఒక విషయంలోనే అట్లాజరిగింది. దేవుడివంటి ఒక స్నేహితుడితో ఆయనకు అబద్ధంఆడటానికి అభ్యంతరం లేకపోయింది, నా మనస్సుకది కష్టంగాతోచింది! అంతే మా యిద్దరికీ కలిగిన అభిప్రాయభేదం!'

'చూశావా?' అన్నాడు గంగాధరం, నేననుకున్నంతా అయిందన్నట్టు. 'తనూ భార్యా మళ్ళీ కలిసినసంగతి నీతోచెప్పమనీ, నీకు డబ్బుఏర్పాటు ఏదో చేస్తానని చెప్పమనీ, ఈలోపుగా ఎట్లాగైనా నాలుగురోజులు ఓర్చుకోమని చెప్పమనీనన్ను పంపించాడు. నీకు అర్జంటుగా కావాలంటే నన్నే ఏదైనా ఇవ్వమన్నాడు. నాదగ్గిర ఇరవైరూపాయలు మాత్రం ఉన్నై!'

'ఇంకా మా మొహాన ఎంతడబ్బు పెడతారండీ! ఇప్పటికే మీసొమ్ము మూడువందలు తినివున్నాం. నా మెడలోవీ చేతులవీ నగలు రేపు అమ్మించేస్తాను. మీమూడువందలూ మీరు తీసుకోండి. ఆ తరవాత నన్నెవరూ పోషించనక్కరలేదు. కథలో నక్కమాదిరిగా అందని పళ్ళకు అర్రులుచాచాను కాని నేను లోగందాన్ని కానా? నాకు నావృత్తిలేదా? రెండుసార్లు మోసపోయినాను. ఇంకొకసారి మోసపోతానా?'

మాణిక్యం పట్టలేక ఏడవటం మొదలుపెట్టింది.

'ఆడబ్బు నువ్వెందుకివ్వాలి? నేను ప్రకాశాన్ని చూసియిచ్చానా, నిన్నుచూశా? పైగా నేను అది తిరిగి పుచ్చుకోవాలని ఇవ్వలేదు. నాకా గడవకపోదు, నెలకు ఇరవైచాలు. నాజీతంలో పదిహేను రూపాయలు హీనంగా మిగుల్చుకోగలను. అదిగాక

అయిదురూపాయలు మాయింట్లోభాగానికి అద్దె కూడా వస్తుందీ!'

మాణిక్యం ఏడుపుమాత్రం మానలేదు.

'నువ్వట్లు ఏడవకు, మాణిక్యం, నేను చూడలేను!'

మాణిక్యం తనదుఃఖాన్ని దిగమింగి కళ్లు తుడుచుకుంటూ 'నిస్సత్తువచేత ఏడుపుకూడా స్వాధీనంలోకి రాకుండా ఉంది. లేకపోతే మీచేత అడిగించుకోను, ఏడుపుమానమని!' అన్నది.

బుద్ధితక్కువై ఏడుపు మానమన్నాననుకున్నాడు గంగాధరం.

రెండు మూడు నిమిషాలు ఇద్దరికీ ఏమిమాటలాడేటంమకూ లేక పోయింది.

'అదికూడాకాదు!' అన్నాడు గంగాధరం. 'నాకాశ్చర్యమేమిటంటే, ఆపేక్షలూ అంతఃకరణలూ కర్మను అనుసరించి రావచ్చును, పోవచ్చును. అందుకు బుద్ధిమంతుడు సిగ్గుపడతాడా? తనకు నీమీద ఆపేక్ష కలిగింది! సిగ్గుపడ్డాడా? నీతో కాపరం చెయ్యలేదూ? ఆ ఆపేక్షపోయింది! నీతో ఆమాట స్వయంగా అనరాదూ? వుత్తరం రాయటానికూడా మొహం చెల్లదుట! నన్ను తరిమాడు. నే నప్పుడే అన్నా 'నీమనసులో ఏదోకల్మషంవుంది. లేకపోతే ఆమొహం చెల్లకపోవటమనేది కలగదు!' అని' అన్నాడు గంగాధరం.

'ఒకరిసంగతి ఎందుకులెండి. ఇందులో నాబుద్ధి పొరపాటు బోలెడుంది నాకులానికి తగినవృత్తీ, ఆవృత్తికి తగిన విద్యా మానేసి, తగుదునమ్మా అని నేను ఇంగ్లీషు చదువుకు పోయినాను. ఆచదువులో పడ్డప్పటినించీ అందరిమాదిరిగా నేనుకూడా ఇల్లాలిని కావాలని, ప్రేమ అనుభవించాలని! నాకు బాగా దొరికాడు మామామయ్య. మాఅమ్మ ఏదోముల్లె పాతిపెట్టిందని ఆశపడి అతను పెళ్ళాడతానని అనీ అనీ, నన్ను తనదగ్గిర ఆరునెలలు అట్టేపెట్టుకుని, చివరకు మాఅమ్మ పాతిపెట్టినబండారం బయటపడగానే నా తోవ నన్ను చూసుకోమన్నాడు.

'మామామయ్యా ప్రకాశంగారూ పట్టణంలో కలిసి చదివారు కాలేజీచదువు. అప్పుడీయనకూ నాకూ కొద్దిగా పరిచయం. నేను పట్టణంనించి వస్తుండగా మధ్యస్టేషనులో నాపెట్టెలోకే ప్రకాశంగారు ఎక్కారు. నాకష్టాలన్నీ ఆయనతో మొరపెట్టుకున్నాను. ఆయన ముందూ వెనకా ఆలోచించకుండా 'మనిద్దరం పెళ్ళిచేసుకుందాం!' అన్నారు. నాకు ఆశపుట్టింది. ఆశపడ్డందుకు భగవంతుడు గట్టిగా చెంపలు వాయించాడు!'

మళ్ళీ అయిదారు నిమిషాలపాటు ఇద్దరూ మౌనంగా కూర్చున్నారు.

'అయితే నీముందు గతేమిటి?'

'దాన్నిగురించి ఇప్పుడాలోచించ బుద్ధి పుట్టటంలేదు. జీవితంలో ఒక్కొక్కసమయం వస్తుంది— అట్లు జీవితంయాత్రగా జరిగితే మనకు అభ్యంతరం వుండనవసరంలేని సమయం. ఇప్పుడటువంటి సమయం వచ్చింది. రేపు గురించి ఆలోచిస్తూ ఈక్షణం ఎందుకు పాడుచేసుకోవాలీ? రేపు మీరు వెళ్ళినతరవాత నాముందుగతిని గురించి ఆలోచించటానికి బోలెడంత వ్యవధి వుంది!'

'ప్రకాశంసంగతి చెప్పగానే మండిపోతావనుకున్నాను...నాకింకా అర్థంకాలేదు. నువ్వు వాడికో సరమేగదా భోజనంకూడా మానేసి శోషించింది, వాడిసంగతి చెప్పగానే మొదలు నరికిన చెట్టల్లే ఎందుకు పడలేదో!'

'నేను అంతనిర్లక్ష్యం చేసింది ఆయనకోసం కాదు. ఆయన రారని వారంరోజులకిందటే రూఢి చేసుకున్నాను. జీవితంలో నేనుపెట్టుకున్న గురులు రెండూ ఈజీవితానికి లేకుండాపోయినై —పెళ్ళీ, ప్రేమా! జీవితంమీదే విరక్తిపుట్టింది!'

'మళ్ళీనేను వెళ్ళగానే ఈవిధంగానే భోజనం మానేసి వస్తుపడుకుంటావా ఏమిటి?'

'ఏం పడుకుంటేఁ?' అన్నది మాణిక్యంనవ్వుతూ.

'అట్లుచెయ్యనని వాగ్దానం చెయ్యకపోతే నేనిక్కణ్ణించి వెళ్ళనే వెళ్ళను!'

'మీరు వెళ్ళకపోతే నాకభ్యంతరమునా? మీతో గడిపిన ఈ కాస్సేపూ వున్నట్టు నాజీవితంలో నా కెన్నడూ లేదనుకుంటాను!'

గంగాధరం ఆ మాటకు ఏంచెప్పాలో ఆలోచించకపోయినాడు. కాస్సేపు మాణిక్యంకేసి అలాగే చూస్తూ కూర్చుని అతను అకస్మాత్తుగా, 'ప్రకాశం తన మనస్సులో భావాన్ని పైకి ప్రకటించటానికి సిగ్గుపడ్డందుకు ఇంతకుమునుపే తప్పుపట్ట నా మనస్సులో భావం నేనెందుకు దాచిపెట్టాలి?...మాణిక్యం, నాకు భార్య వవుతావా?' అతని గొంతు కొంచెం చలించింది. 'నేను బీదవాణ్ణి నలభైరూపాయల మీద ఇద్దరుమనుష్యులు బతకవచ్చుననుకో! అయినా కాలూ చెయ్యీ ఆడదు. నువ్వు సుఖానికి అలవాటు పడిన ప్రాణం కావచ్చును!-'

మాణిక్యం అతనిమాటలు అర్థంచేసుకోనట్టు అతనికేసి పెద్ద కళ్ళుచేసుకుని నిశ్చలంగా చూడటం మొదలు పెట్టింది.

'నేనా సుఖానికి అలవాటుపడిన ప్రాణిని!' అని అసందర్భంగా, 'నేను మిమ్మల్ని ఆకర్షించాలని ఏమైనా ప్రయత్నంచేశానా—నాకు తెలియకుండా!' అన్నది మాణిక్యం.

గంగాధరం నవ్వాడు.

'నీ కటువంటి భయం ఏమీ అక్కర్లేదు నువ్వటువంటి ప్రయత్నంచేసినా నేను తెలుసుకోలేను. నేను రసికుణ్ణికాను. నా భార్య ఎప్పుడూ ఆమాటే అనేది!'

'మీరిప్పుడు నన్ను మీ భార్యకమ్మనేనా అడిగారు?' అన్నది మాణిక్యం, దాదాపు కావాలని అడుగుతున్నట్టుగా.

అయితే ఆమె ఆశ్చర్యం అతనికి కృత్రిమంగా కనిపించలేదు. 'అవును!' అన్నాడతను.

'ఎందుకంటే, మొదట నేను వేశ్యను—మీరెరుగుదురు! తరవాత నేను ఇద్దరికి ఉంపుడుకత్తెనుగా ఉన్నాను. రెండుసార్లూ నాభార్యాత్వం జయప్రదంకాలేదు...మళ్ళీ ఆరునెల్లు!' అన్నది మాణిక్యం అక్కడక్కడా ఇంగ్లీషుమాటలుకూడా ఉపయోగించి మాటలాడుతూ.

గంగాధరం కూర్చున్నచోటినించి లేచివచ్చి ఆమె చేతులు తనచేతుల్లోకి తీసుకొని 'కాదు, మాణిక్యం! నిన్ను నేను పెళ్ళిచేసుకుంటాను. ఎట్లాగో నేను నిన్నిట్లువిడిచిపెట్టి వెళ్ళలేను. నువ్వేమవుతున్నావో అని నా మనసు బాధిస్తూనేవుంటుంది,' అన్నాడు.

మాణిక్యం బలహీనంగా నవ్వి, 'ఆ దౌర్బల్యం మీలో లేకపోలేదు. అందుకనే నాలుగునెలలనుంచీ నన్నూ మీస్నేహితుణ్ణీకూడా పోషిస్తున్నారు. కడుపునకన్న పిల్లలమల్లే! నాకోసం మీరు జాలిపడటం నాకు సంతోషమే కానివ్వండి, నీకు అందువల్ల చాలా ముప్పున్నది. నావంటివాళ్లు ప్రపంచంమీద కట్టుకుపోయినంతమంది వున్నారు. వాళ్ళందరికోసమూ మీరు'—అని ఏదోఅనబోతుండగా గంగాధరం కొంచెంవంగి ఆమె చెంప ముద్దుపెట్టుకున్నాడు.

'నాలోఏంచూసి మీరు నన్నుప్రేమిస్తున్నారో నాకర్థంకాలెదు,' అన్నది మాణిక్యం.

'నాకూ అర్థంకాలెదు, కాని తెలుసుకోవాలని నాకులేదు. అంతే మనిద్దరికీ భేదం.

'నాగుండె చూడు ఎట్లుకొట్టుకుంటున్నదో! అది అబద్ధంఆడుతుందా?'

మాణిక్యం అనుమానిస్తూ అతనిగుండెమీద చెయ్యివేసి 'అమ్మో' అన్నది.

'ఇంకేమిటి నీఅనుమానం?'

'నన్ను మామూలు భోగందాన్ని వుంచుకున్నట్టే వుంచుకోండి. ఎంతకాలం ప్రాప్తంవుంటే అంతకాలం మీదగ్గిరవుంటాను. మీకు ఏక్షణాన మొహం మొత్తితే ఆక్షణాన—'

గంగాధరం మాణిక్యంమూతి అట్లాగే ముద్దుపెట్టుకున్నాడు అమిత గట్టిగా!

'నేను మోటువాడిని, నాకు నాజూకులు తెలియవు. నాయిష్టం వచ్చినట్టు మాటలాడకపోతే అట్లా శిక్షిస్తాను!'

మాణిక్యం అతని మెడచుట్టూ చేతులు వేసి, 'పది

నిమిషాల కిందట ఎంతగౌరవంగావున్నాం! ఇంతలో ఇట్లా కావటానికి కారణంఎవరు? ఆతప్పెవరిది?' అన్నది.

'నాదే!' అన్నాడు గంగాధరం గర్వంగా.

'సరేకాని ఈపని ఆనాడు నేను మీకు తలుపు తెరచినప్పుడే ఎందుకు చెయ్యకపోయినారు?'

'ఏపనీ?'

'తలుపుతెరిచి మీరు కనిపించగానే ఎందుకో నాకు పుట్టెడు భయంవేసింది—అమాంతం నన్ను పట్టుకుని ముద్దుపెట్టుకుంటారనే! ఆపడ ఎంతసేపటి దాకానో పోలేదు! ప్రకాశంగారు కనిపెట్టారు కూడానూ!'

'ఛా!'

'ఒట్టండీ! నేను ఎప్పుడూ ఊహించుకుంటూ వుండేదాన్ని నన్నెవరో బలవంతంగా పట్టుకుని ముద్దుపెట్టుకున్నట్టూ నాకిష్టమైకూడా నేను పెనుగులాడి నట్టూ! ఎందుకో చెప్పలేనుకాని మిమ్మల్ని చూడగానే నేను ఎప్పుడూ తలుచుకుంటూవుండిన మనిషి మీరేననిపించింది. ఇన్నిరోజులూకూడా నేను రహస్యంగా మీమనిషిని అయినట్టే! ఆపెద్దరహస్యం ఎవరికీ తెలియకుండా దాస్తున్నట్టు ఫీలవుతున్నాను ...ఇప్పుడారహస్యం నీకు తెలిసిపోయింది!'

గంగాధరం చప్పునగంభీరుడై పోయినాడు.

'ఇదంతాకలే! ఎప్పుడో కళ్లుతెరిచేటప్పటికి నువ్వుండవు. కాని చాలా అందమైనకల!' అన్నాడతను.

'ఏప్రతిజ్ఞ అయినా మగవాళ్ళకు చెల్లిపోతుంది. మీరు మీమనస్సులో వున్నది బయటపెట్టుతానని ప్రతిజ్ఞచేసి నెగ్గించుకున్నారు. నేను మళ్ళీ ఇటు వంటిపని చెయ్యననుకుని చెయ్యటానికి సంసిద్ధురాలను అవుతూన్నాను. ఆడజన్మలు వెధవజన్మలు. అంతరాత్మ అనేదివున్న ఆడదానికి సుఖంలేదు. నాకు మధ్య మధ్య స్వేచ్ఛగా నవ్వుదామన్నంత వుత్సాహం వస్తుంది ఎందుకానవ్వు అని అడుగుతుంది అంతరాత్మ. నామనస్సు ప్రేమతోనిండి పొర్లిపోతున్నది అంటుందినాబోటి ఆడది. ప్రేమతో నిండకేంజేస్తుందిలే, నీకూడూనీగుడ్డా సంపాదించి పెట్టేటందుకు ఎవరినో ఒకర్నిసంపాదించుకున్నాక! అంటుంది అంతరాత్మ!' అంటూ మాణిక్యంసన్నగా నిట్టూర్చింది.

గంగాధరం ఆమెవంక దీనంగా చూస్తూ, 'నువ్వట్ల అనుకుంటున్నావా?' అన్నాడు.

మాణిక్యం నవ్వి 'నేనంటే నేనుకాదు. మీరు ముద్దుపెట్టుకోగానే నావళ్లు బంగారమయింది. మీరు ప్రేమించేటప్పటికి నేను దేవతనై పోయినాను!' అన్నది.

[నూతనముగా ప్రచురింపబడిన కారుణ్యం అను కథల సంపుటమునుండి.]

ఆంధ్రభూమి సంచికలు సంపుటములుగా కట్టబడియున్నవి.

మొదటి సంవత్సరపు పండ్రెండు సంచికలుగల సంపుటము : రూ 3—0—0.
రెండవ సంవత్సరపు పండ్రెండు సంచికలుగల సంపుటము : రూ 3—0—0.
మూడవ సంవత్సరపు పండ్రెండు సంచికలుగల సంపుటము : రూ 1—8—0.

7-8-0 వెలగల ఈ మూడు సంపుటములు ఒకేసారికొను గ్రంథాలయములకు రూ 6-0-0 కే ఈయబడును.